

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000
T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Ons kenmerk
DGKE / 19151168

Bijlage
1

Datum 10 juli 2019
Betreft Uitslag van de vierde tender windenergie op zee voor kavels III en IV van het windenergiegebied Hollandse kust (zuid)

Geachte Voorzitter,

Met deze brief licht ik uw Kamer in over de uitslag van de tender windenergie op zee voor de kavels III en IV van het windenergiegebied *Hollandse kust (zuid)*. Tevens maak ik van de gelegenheid gebruik om u te informeren over de uitvoering van de motie van het lid van der Lee c.s. over de veiligheidstraining van stagiaires in windenergie op zee (Kamerstuk 32637, nr. 325). Ik ga daar in het slot van deze brief op in.

Vierde tender windenergie op zee

De routekaart windenergie op zee is erop gericht om uiterlijk in 2023 een extra capaciteit aan windenergie ter grootte van 3.500 megawatt (MW) te realiseren, zoals afgesproken in het Energieakkoord.

Op 14 maart jl. sloot de inschrijftermijn van de tender voor de kavels III en IV van het windenergiegebied *Hollandse kust (zuid)*. Dit is de vierde van in totaal vijf tenders voor de fase tot en met 2023. De kavels bieden plaats voor in totaal ruim 700 MW aan windturbines. Het daar te bouwen windpark zal, afhankelijk van het definitieve ontwerp, voorzien in ruim 2,5 procent van onze elektriciteitsvraag en ongeveer 0,5 tot 0,6 procentpunt bijdragen aan de doelstelling om in 2023 16 procent van onze energievraag te betrekken uit duurzame bronnen.

Evenals bij de voorgaande tender voor de kavels I en II van dit windenergiegebied gaat het hier om een aanvraagprocedure middels een vergelijkende toets voor het verkrijgen van vergunningen voor de bouw en exploitatie van deze windparken, zonder een daaraan gekoppelde SDE+-subsidie. Een verschil met de vorige tender is dat dit het eerste windpark ter wereld wordt waarvoor daadwerkelijk betaald moet worden om het te mogen exploiteren. Er dient namelijk een recht van opstal van circa € 2 miljoen per jaar betaald moet worden voor het deel van het windpark dat binnen de territoriale zee zal komen.

Met de succesvolle afronding van deze tender wordt de neerwaartse trend in de kosten van windenergie op zee bevestigd, en wordt nogmaals aangetoond dat het mogelijk is windparken zonder subsidie te realiseren¹.

¹ Zoals bekend wordt de aansluiting van het windpark op het elektriciteitsnet door TenneT verzorgd, met subsidie van de Rijksoverheid.

Aanvragen

Ik constateer met veel genoegen dat de belangstelling is gegroeid en dat er ook andere partijen meedoen dan in eerdere tenders. Er is ook nu weer sprake van uitstekende aanvragen. Er zijn aanvragen voor een vergunning ontvangen en beoordeeld van de volgende partijen (in alfabetische volgorde):

- Frontier: consortium bestaande uit ENGIE, Northland Power International (NPI), Energie de Portugal Renovaeis (EDPR) en Green Giraffe.
- Nieuwe Wind: consortium bestaande uit Green Investment Group (dochter van Macquarie) en Iberdrola.
- Ørsted: Deense windparkontwikkelaar, verkreeg al eerder de vergunningen voor *Borssele* kavels I en II.
- Vattenfall: Zweedse parkontwikkelaar, verkreeg al eerder de vergunningen voor *Hollandse Kust (zuid)* kavels I en II.
- WitWind: consortium bestaande uit Shell, van Oord en Eneco.

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) die de tenderregeling² uitvoert, heeft de vergunningsaanvragen getoetst aan de gestelde criteria in de regeling. RVO heeft geconcludeerd dat alle aanvragen voldoen aan de strenge eisen die gesteld zijn aan de financiële sterkte van de aanvrager, de technische en economische haalbaarheid, de planning en het voldoen aan de voorwaarden in de kavelbesluiten.

De winnende aanvraag

Om uit deze aanvragen een winnaar te selecteren zijn de aanvragen door een commissie van onafhankelijke deskundigen onder voorzitterschap van Diederik Samsom beoordeeld en gerangschikt aan de hand van de in de Wet windenergie op zee genoemde rangschikkingscriteria³, die nader zijn uitgewerkt in de genoemde tenderregeling.

Uit deze beoordeling is gebleken dat de aanvraag van Vattenfall het beste scoort in deze vergelijkende toets. Aan dit bedrijf zullen daarom de vergunningen worden toegekend.

Toelichting op Vattenfall

Momenteel heeft Vattenfall 2,8 GW (gigawatt) geïnstalleerde windcapaciteit (1,1 GW op land en 1,7 GW op zee) in vijf landen: Denemarken, Duitsland, Nederland, Verenigd Koninkrijk en Zweden. In 2018 was de totale elektriciteitsproductie daarvan 7,8 TWh. De portefeuille bestaat uit ongeveer 1100 windturbines. Vattenfall was ook de winnaar van de vorige tender, voor de kavels I en II van hetzelfde windenergiegebied *Hollandse Kust (zuid)*. Eerder dit jaar maakte Vattenfall bekend in die kavels 76 turbines van 10 MW te plaatsen en dit ook van plan te zijn in kavels III en IV, waarvoor zij nu ook de vergunning ontvangen.

² Regeling vergunningverlening windenergie op zee kavels III en IV Hollandse Kust (zuid), Staatscourant 67681, 3 december 2018.

³ De kennis en ervaring van betrokken partijen, de kwaliteit van het ontwerp van het windpark, de capaciteit van het windpark, de maatschappelijke kosten, de inventarisatie van de risico's en de mitigatie van de risico's.

Betekenis voor toekomstige tenders

Het resultaat van deze tweede subsidieloze tender geeft vertrouwen voor de toekomstige tenders. Er is echter nooit een garantie dat ook de volgende tenders zonder subsidie kunnen worden gerealiseerd. Kostenfactoren en marktomstandigheden kunnen immers wijzigen. Daarom heb ik een traject ingezet om de Wet windenergie op zee aan te passen, zodat nog beter kan worden ingespeeld op de ontwikkeling van zowel de kosten van windenergie op zee als op marktomstandigheden. Het voorstel voor de wetswijziging heb ik in november 2018 ingediend bij uw Kamer. De nota naar aanleiding van het nader verslag heb ik 18 juni jl. aan uw Kamer aangeboden (Kamerstuk 35.092, nr. 8).

Kort na de zomer zal ik u informeren over de wijze waarop de vijfde tender (voor windenergiegebied *Hollandse kust (noord)*) zal worden vormgegeven. Daarbij betrek ik ook de ervaringen met deze vierde tender.

Windenergie op zee ligt op koers

Overeenkomstig het in het Ontwikkelkader windenergie op zee afgesproken tijdschema zal TenneT op 31 augustus dit jaar de eerste netaansluiting opleveren voor de windparken in het windenergiegebied *Borssele*. Die windparken gaan volgend jaar in bedrijf. In de jaren daarna zullen de windparken volgen in de overige al vergunde en deels nog te vergunnen kavels. Daarmee breekt de "oogsttijd" aan van het met het Energieakkoord ingezette beleid voor windenergie op zee, dat het kabinet met het Klimaatakkoord voortzet.

Ik concludeer dat we goed op schema liggen met de uitvoering van de routekaart windenergie op zee. De geslaagde vergunningverlening, zonder subsidie, voor de kavels van het windgebied *Hollandse Kust (zuid)* geeft bovendien vertrouwen dat het mogelijk is dit onderdeel van de energietransitie betaalbaar te houden.

Motie veiligheidstraining van stagiaires in windenergie op zee

De Tweede Kamer vroeg mij om de mogelijke belemmering die de verplichte veiligheidstraining vormt voor het aannemen van stagiaires te bespreken met de windenergiesector en mogelijke oplossingen te verkennen (motie van het lid Van der Lee c.s. over de veiligheidstraining van stagiaires in windenergie op zee (Kamerstuk 32637, nr. 325). Navraag binnen de sector levert op dat de kosten van de verplichte veiligheidstraining door sommige bedrijven inderdaad als belemmering worden ervaren om stageplaatsen beschikbaar te stellen. De bedrijven weten immers tevoren niet of de stagiair nadien bij hen in dienst wil treden. De investering in de training wordt dan mogelijk niet "terugverdiend". Tegelijk zie ik dat de sector een tekort signaleert aan goed gekwalificeerd personeel en constateer ik dat bijvoorbeeld Ørsted, de vergunninghouder van de kavels I en II in windenergiegebied *Borssele*, een samenwerkingsverband met Scalda (een MBO-instelling te Vlissingen) is aangegaan, inclusief een stageprogramma waarin meerdere stagiaires per jaar zullen worden opgenomen en waarbij Ørsted een deel van de kosten draagt om dit mogelijk te maken. Ik moedig de sector dus aan om creatief te zijn in het vinden van oplossingen. Het binnenhalen en binden van stagiaires is immers in het eigen belang. Ik heb het TKI Wind op Zee, dat onder de topsector energie valt, gevraagd om de sector daarbij te helpen en daarvoor eventueel een voorstel te doen. Hiermee geef ik

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

uitvoering aan de motie van het lid van der Lee c.s. over de veiligheidstraining van stagiaires in windenergie op zee (Kamerstuk 32637, nr. 325).

Ons kenmerk
DGKE / 19151168

Eric Wiebes
Minister van Economische Zaken en Klimaat